

UCHWAŁA NR/...../.....
RADY POWIATU W MYŚLIBORZU
z dnia roku

w sprawie przyjęcia Programu wspierającego dla osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny lub psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową na lata 2025 – 2030 pod nazwą „Nowa Droga”.

Na podstawie art. 12 ust. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 poz. 107 z późn.zm.) oraz Uchwały Nr 205 Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 (M.P. z 2023 r. poz.1232 z późn. zm.), Rada Powiatu w Myśliborzu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program wspierający dla osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny lub psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową na lata 2025 – 2030 pod nazwą „Nowa Droga”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Myśliborskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Nikodem Mazur

UZASADNIENIE

Zgodnie z Uchwałą nr 205 Rady Ministrów, z dnia 09 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 do zadań jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu powiatu należy realizowanie programów wspierających dla osób stosujących przemoc domową zmierzających do utrwalenia i wzmocnienia zmian zapoczątkowanych programami korekcyjno – edukacyjnymi lub psychologiczno – terapeutycznymi dla osób stosujących przemoc domową.

Przyjęcie Programu wspierającego dla osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny lub psychologiczno - terapeutyczny na lata 2025 – 2030 pod nazwą „Nowa Droga” pozwoli na zwiększenie skuteczności oddziaływań, wobec osób które stosują bądź stosowały przemoc domową. Oczekuje się, iż realizacja Programu przyczyni się do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy domowej i ograniczenia skali problemu. Program daje także możliwość utrwalenia zmian zmierzających do powstrzymania osób stosujących przemoc domową przed jej stosowaniem.

Uwzględniając powyższe, zasadnym jest podjęcie niniejszej uchwały, ponieważ zainicjuje to formalny proces konsultacji społecznych Programu wspierającego dla osób, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny lub psychologiczno - terapeutyczny na lata 2025 – 2030 pod nazwą „Nowa Droga”.

Sporządził: Kajetan Kuszko

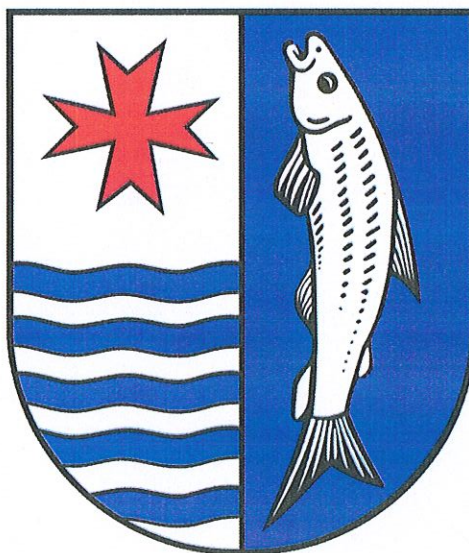
KIEROWNIK DZIAŁU
INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Kajetan Kuszko

Załącznik
do Uchwały Nr/.....
Rady Powiatu w Myśliborzu
z dnia

**PROGRAM
WSPIERAJĄCY DLA OSÓB, KTÓRE UKOŃCZYŁY
PROGRAM KOREKCYJNO – EDUKACYJNY LUB
PSYCHOLOGICZNO – TERAPEUTYCZNY DLA OSÓB
STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ,
POD NAZWĄ „NOWA DROGA”.**

NA LATA 2025-2030

Myślibórz 2025 rok

Opracowanie:
Kajetan Kuszko
PCPR w Myśliborzu

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Podstawy prawne Programu.....	4
3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w powiecie myśliborskim.....	4-9
4. Cel główny Programu.....	9
5. Cele szczegółowe programu.....	9
6. Adresaci Programu.....	9
7. Czas i miejsce realizacji Programu.....	9
8. Zasady uczestnictwa w Programie.....	10
9. Źródła finansowania.....	10
10. Wskaźniki i oczekiwane rezultaty.....	10

1. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej, przemoc to jednorazowe lub powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, a w tym seksualną, które powodują szkody na ich zdrowiu psychicznym i fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Jedna z najczęściej używanych definicji, określających zjawisko przemocy mówi, iż „przemoc to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie lub zaniechanie skierowane ku członkowi rodziny, powodujące szkody i cierpienie oraz naruszające godność i prawa jednostki”.

Najczęściej występujące formy przemocy to: przemoc fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna i zaniedbanie:

- przemoc fizyczna – są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań, czy zasinień,
- przemoc psychiczna – to umyślne działanie wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych,
- przemoc seksualna – polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy,
- przemoc ekonomiczna – to działanie prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy,
- zaniedbanie – to działanie polegające na ciągłym niezaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc domowa nie jest zdarzeniem jednorazowym. Jej powstanie powoduje cykliczne powtarzanie się. W cyklu przemocy wobec bliskich obserwuje się trzy kolejno następujące po sobie fazy:

- **faza narastającego napięcia** – początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastające sytuacje konfliktowe, których przyczyny mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia powodujące dalszy wzrost napięcia. Zaczyna pojawiać się agresja.
- **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej występuje interwencja, ofiary w afekcie decydują się wezwać pomoc, czy złożyć skargę.
- **faza miodowego miesiąca** – to czas skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje złagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej, że to się więcej nie powtórzy. Ofiary zaś wierzą wbrew zdrowemu rozsądkowi, bo w głębi serca tego oczekują, znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać. I nawet jeśli przed chwilą były gotowe uciec, teraz zostają. Sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli: z jakiegoś powodu znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

2. Podstawy prawne Programu:

Do prawnych uwarunkowań przyjęcia i realizacji Programu „Nowa Droga” należą:

1. Uchwała Nr 205 Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024 – 2030 (M.P. z 2023 r. poz.1232 z późn. zm.), w tym:
 - **Działanie 3.5.1.** „Opracowanie i realizacja programów edukacyjnych lub/i wspierających dla osób stosujących przemoc domową, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny lub psychologiczno – terapeutyczny”;
2. Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2030 przyjęty Uchwałą nr V/22/2024 Rady Powiatu w Myśliborzu z dnia 27 czerwca 2024 r;
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Myśliborskiego na lata 2024-2026 stanowiąca załącznik do Uchwały nr L/337/2022 rady Powiatu w Myśliborzu z dnia 29 czerwca 2022 roku; **Cel operacyjny 1.3.** „Przeciwdziałanie oraz łagodzenie skutków przemocy w rodzinie, **pkt 3.** Edukacja społeczna w zakresie problematyki przemocy w rodzinie”.

3. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w powiecie myśliborskim.

Badanie ankietowe mające na celu poznanie skali, przyczyn i skutków zjawiska przemocy domowej na terenie powiatu myśliborskiego przeprowadzone zostało w lutym 2025 roku. W badaniu udział wzięło 148 dorosłych mieszkańców powiatu oraz 170 uczniów szkół znajdujących się na terenie powiatu myśliborskiego. Ze względu na grupę docelową niniejszego programu zaprezentowana zostanie analiza wyników badania ankietowego dorosłych mieszkańców powiatu myśliborskiego.

Analiza wyników badania pozwala stwierdzić, że respondenci reprezentowali zróżnicowany przedział wiekowy. Największej ilość odpowiedzi udzieliły osoby będące pomiędzy 30-40 rokiem życia, co stanowi 33,8% ogółu. Na drugim miejscu znalazły się osoby pomiędzy 41-50 rokiem życia – 31,3%. W dalszej kolejności respondenci reprezentowali następujące przedziały wiekowe: pomiędzy 51-60 lat – 16,9%, pomiędzy 18-29 lat – 11,5%, natomiast najmniejszy odsetek stanowili ankietowani powyżej 61 roku życia – 6,8%. W pytaniu dotyczącym posiadanego wykształcenia największy odsetek stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem wyższym – 42,6% oraz średnim – 35,8% badanego ogółu. 14,9% badanych posiadało wykształcenie zawodowe, 6,1% wykształcenie podstawowe, a jedna osoba, co stanowi 0,7%, posiadała wykształcenie gimnazjalne.

Chcąc poznać stopień posiadanej przez ankietowanych wiedzy w tym obszarze, zadaliśmy pytanie wielokrotnego wyboru, które zachowania uważają oni za przemocowe. Najwięcej, bo 58,8% respondentów wskazało naruszenie nietykalności fizycznej, bicie, kopanie, policzkowanie. Niemal co drugi ankietowany jako przemoc domową wskazał zmuszanie do obcowania płciowego – 49,3%, a 41,2% odpowiedzi wskazywało zaniedbywanie obowiązków opieki nad członkami rodziny jako przejaw przemocy domowej. 35,8% badanych wskazało jako przejaw przemocy domowej ograniczanie środków finansowych. Jednocześnie 53,4% respondentów uznało wszystkie odpowiedzi za przejaw przemocy domowej.

Wykres nr 1. Które z wymienionych niżej zachowań uważa Pan/Pani za przemoc domową?

Które z wymienionych niżej zachowań uważa Pan/Pani za przemoc domową? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź).

148 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

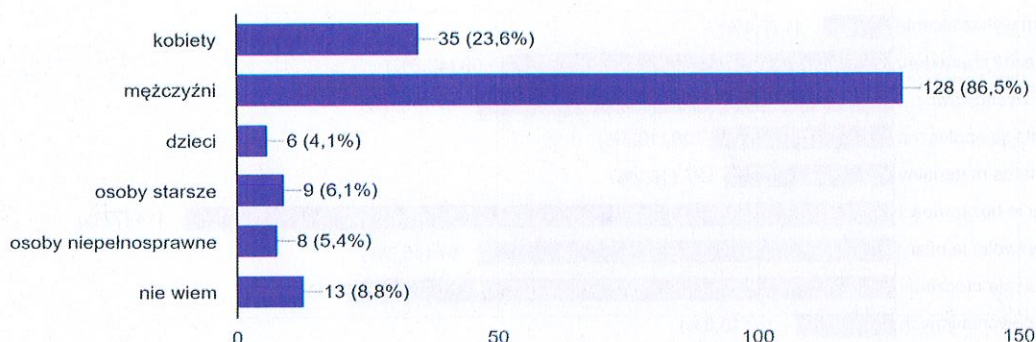
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

W kolejnym pytaniu zapytaliśmy dorosłych mieszkańców powiatu myśliborskiego o to, kto według nich jest najczęściej osobą stosującą przemoc domową. Zdecydowana większość odpowiedzi wskazywała mężczyzn jako osoby ją stosujące, co stanowi 86,5% ogółu. Na kolejnych miejscach znalazły się odpowiedzi: kobiety – 23,6%, osoby starsze – 6,1%, osoby niepełnosprawne – 5,4% oraz dzieci – 4,1% odpowiedzi. Jednocześnie 8,8% badanych nie potrafiło wskazać osób stosujących przemoc domową udzielając odpowiedzi: nie wiem.

Wykres nr 2. Kto według Pani/Pana jest najczęściej osobą stosującą przemoc domową?

Kto według Pani/Pana jest najczęściej OSOBĄ STOSUJĄCĄ PRZEMOC DOMOWĄ?

148 odpowiedzi

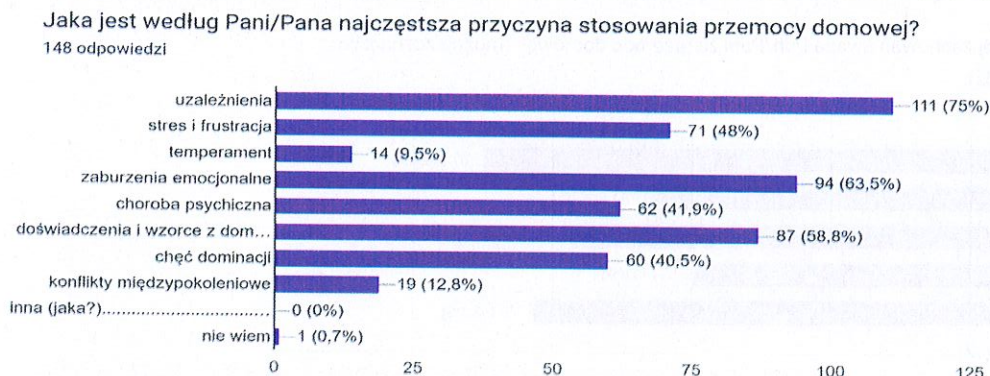
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Następnie chcieliśmy poznać jakie czynniki, według badanych, mają wpływ na stosowanie przemocy. Respondenci za czynnik mający największy wpływ na jej stosowanie wskazali uzależnienia. Odpowiedzi takiej udzieliło 75% ankietowanych. Na drugim miejscu wskazali zaburzenia

emocjonalne – 63,5%, i w dalszej kolejności: doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego – 58,8%, stres i frustrację – 48%, chorobę psychiczną – 41,9%, chęć dominacji – 40,5%, konflikt międzypokoleniowy – 12,8%, temperament – 9,5%.

Wykres nr 3. Jaka jest według Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy domowej?

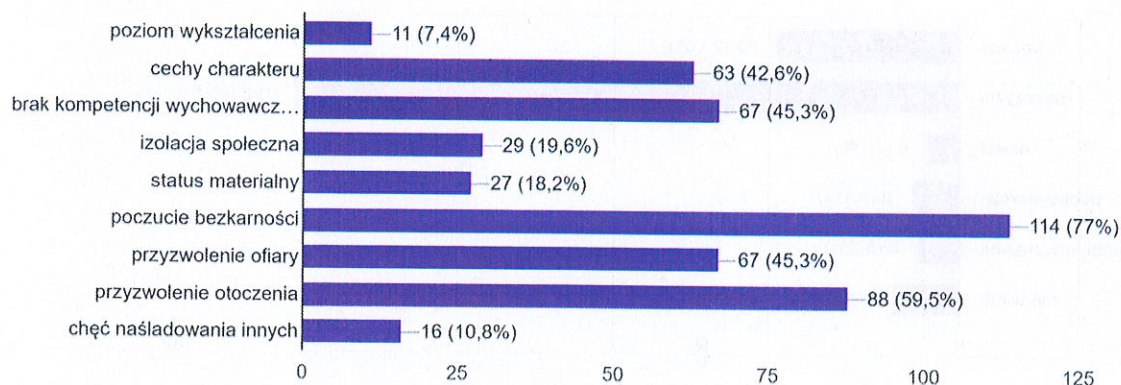
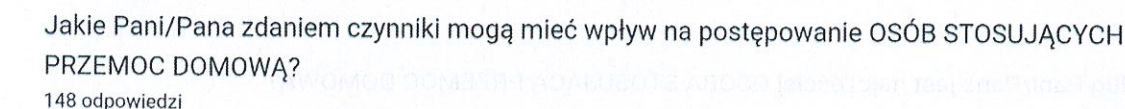

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Chcąc pogłębić badanie w tym obszarze zapytaliśmy respondentów o to, jakie czynniki mogą wpływać na postępowanie osób stosujących przemoc domową. Ankietowani wskazali zróżnicowane odpowiedzi, uznając poczucie bezkarności za wiodący czynnik. Odpowiedzi takiej udzieliło 77% badanych, którzy w dalszej kolejności wskazali: przyzwolenie otoczenia – 59,5%, przyzwolenie ofiary – 45,3%, brak kompetencji wychowawczych – 45,3%, izolację społeczną – 19,6%, status materialny – 18,2%, chęć naśladowania innych – 10,8%, poziom wykształcenia – 7,4%.

Wykres nr 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc domową?

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

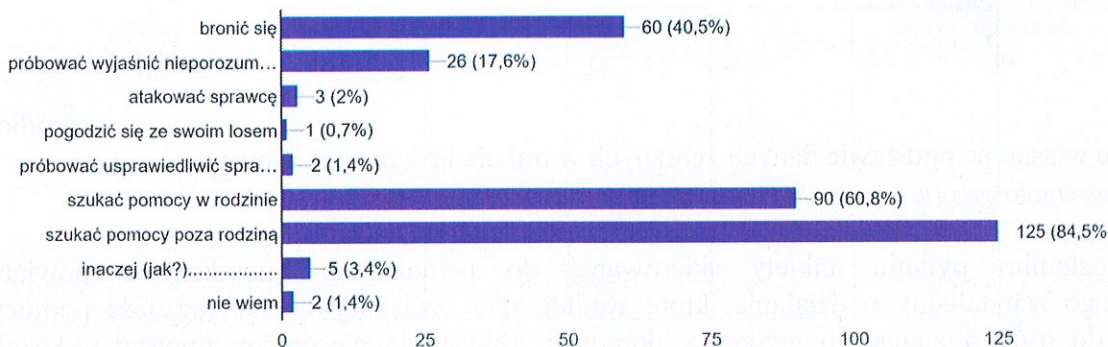
W przeprowadzonym badaniu zapytaliśmy respondentów również o to, jak powinna zachować się osoba doznająca przemocy domowej. 84,5% uważa, że osoba taka powinna szukać pomocy poza

rodziną. 60,8% badanych sądzi, że takiej pomocy należy szukać w rodzinie, zaś 40,5% ankietowanych uważa, że osoba doznająca przemocy powinna się bronić. 17,6% respondentów uważa, że należy próbować wyjaśnić nieporozumienia z osobą stosującą przemoc. Pozostałe odpowiedzi, oscylujące wokół błędów statystycznego, kształtowały się następująco: 3,4% badanych uważa, że osoba doznająca przemocy powinna zachować się w inny sposób, 2%, uważa, że osoba taka powinna zaatakować sprawcę, 1,4% że powinna próbować usprawiedliwić osobę stosującą przemoc domową, a 0,7% że należy pogodzić się ze swoim losem. 2% badanych wykazało się brakiem wiedzy zaznaczając odpowiedź: nie wiem.

Wykres nr 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachować się osoba doznająca przemocy domowej?

Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachować się OSOBA DOZNAJĄCA przemocy domowej?

148 odpowiedzi

Źródło:

opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

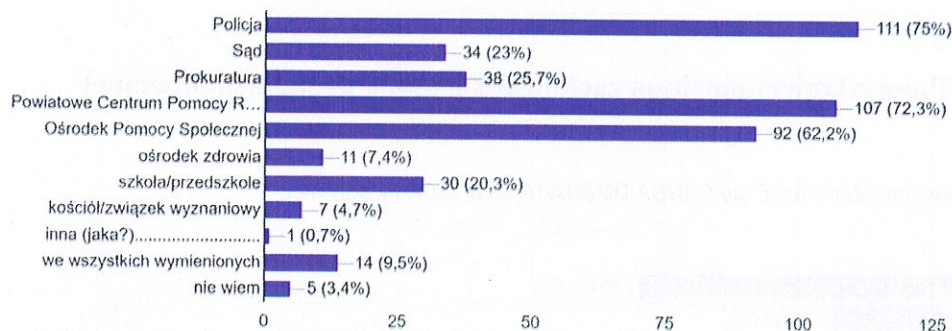
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

W kolejnym pytaniu skierowanym do dorosłych mieszkańców powiatu myśliborskiego respondenci zapytani zostali o miejsca, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku doznania przemocy domowej. Jak pokazują zebrane dane, większość badanych skorzystałaby z pomocy Policji (75%) oraz Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie / Regionalnego Centrum Kryzysowego (72,3%). W dalszej kolejności ankietowani, jako miejsca otrzymania pomocy i wsparcia wskazywali: Ośrodek Pomocy Społecznej – 62,2%, Prokuraturę – 25,7%, Sąd – 23%, szkołę/przedszkole – 20,3%, kościół lub związek wyznaniowy – 4,7%. 9,5% badanych stwierdziło, że pomoc taką można uzyskać we wszystkich wymienionych instytucjach, zaś 3,4% badanych udzieliło odpowiedzi: nie wiem.

Wykres nr 6. W której z niżej wymienionych instytucji osoby doznające przemocy domowej mogą uzyskać pomoc?

W której z niżej wymienionych instytucji osoby doznające przemocy domowej mogą uzyskać pomoc? (można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

148 odpowiedzi

Źródło:

opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

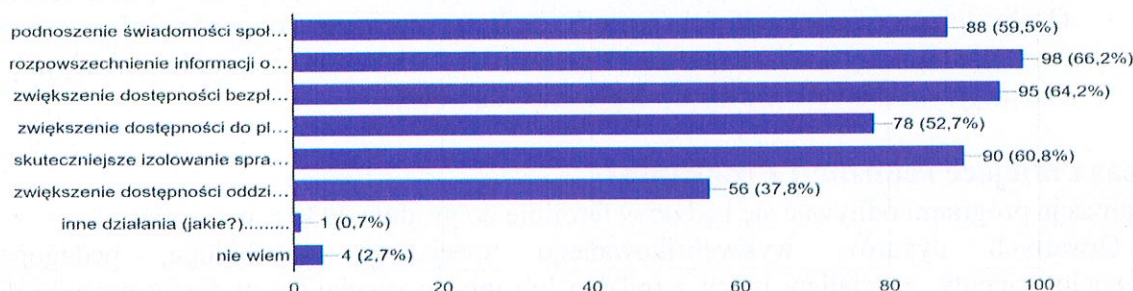
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ostatnim pytaniu ankiety skierowanej do pełnoletnich mieszkańców powiatu myśliborskiego zapytaliśmy o działania, które według nich zwiększyłyby skuteczność pomocy kierowanej do osób doznających przemocy domowej. Badani na pierwszym miejscu wskazali rozpowszechnienie informacji o dostępnych formach pomocy i miejscach, gdzie można zgłosić się z tym problemem (plakaty, ulotki, informatory). Odpowiedzi takiej udzieliło 66,2% badanych. W dalszej kolejności ankietowani udzielali następujących odpowiedzi: zwiększenie dostępności bezpłatnego poradnictwa prawnego, socjalnego, psychologicznego – 64,2%, skuteczniejsze izolowanie sprawców przemocy domowej – 60,8%, podnoszenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy domowej, jej form, przyczyn i skutków – 59,5%, zwiększenie dostępności do placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy domowej, w tym zapewnienie schronienia – 52,7%, zwiększenie dostępności oddziaływań kierowanych do osób stosujących przemoc domową (programy korekcyjno – edukacyjne) – 37,8%. 2,7% ankietowanych udzieliło odpowiedzi: nie wiem.

Wykres nr 7. Co Pani/Pana zdaniem pomogłoby w zwiększeniu skuteczności pomocy osobom doznającym przemocy domowej?

Co Pani/Pana zdaniem pomogłoby w zwiększeniu skuteczności pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej?

148 odpowiedzi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych w trakcie badania ankietowego.

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Jak wynika z powyższego pytania, niemal 40% ankietowanych wskazuje zwiększenie dostępności oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych jako działania mające wpływ na przeciwdziałanie przemocy domowej. Prowadzenie zatem dalszej pracy z osobami stosującymi przemoc, które ukończyły program korekcyjno – edukacyjny lub psychologiczno – terapeutyczny, poprzez realizację programu wspierającego „Nowa droga” wpisuje się w społeczne oczekiwania w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.

4. Cel główny Programu:

Wsparcie w procesie zmiany – powstrzymanie się od powrotu do stosowania przemocy.

5. Cele szczegółowe Programu:

- doskonalenie i rozwijanie umiejętności samokontroli, w tym efektywniejsze zarządzanie własnymi emocjami, złością, reakcją na stres;
- rozwijanie zdolności wybierania konstruktywnych zachowań zamiast zachowań przemocowych, by budować relacje oparte na szacunku i partnerstwie w relacjach interpersonalnych;
- poszerzanie wiedzy i samoświadomości uczestników w zakresie stosowania przemocy domowej oraz konsekwencji jej stosowania;
- wsparcie w budowaniu relacji opartych na szacunku i zaufaniu. Nauka komunikacji i rozwiązywania konfliktów w sposób, który nie rani innych;
- możliwość uzyskania szczegółowych informacji o wsparciu, w tym w o działaniach terapeutycznych;
- możliwość przepracowania i przedyskutowania sytuacji trudnych i kryzysowych.

Cele programu będą realizowane poprzez spotkania ukierunkowane na zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc. Spotkania mają na celu rozwijanie umiejętności samokontroli oraz konstruktywnego rozwiązywania problemów. Uczestnicy podczas spotkań poszerzą także wiedzę w zakresie prawidłowej komunikacji i wyrażania emocji w sposób asertywny.

6. Adresaci Programu:

- a) Program wspierający „Nowa Droga” adresowany jest do mieszkańców powiatu myśliborskiego, którzy ukończyli program korekcyjno – edukacyjny lub program

psychologiczno – terapeutyczny dla osób stosujących przemoc domową.

- b) Udział w Programie mogą wziąć także osoby, które nie brały udziału w wyżej wymienionych programach, jednakże rozpoznają u siebie zachowania przemocowe. Osoby te, po rozpoznaniu ich potrzeb, będą w pierwszej kolejności informowane o możliwości uzyskania wsparcia i kierowane do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową.

7. Czas i miejsce realizacji Programu:

Realizacja programu odbywać się będzie w terminie do grudnia 2030 r. w formie:

- a) Otwartych dyżurów wykwalifikowanego specjalisty: psychologa, pedagoga, socjoterapeuty, specjalisty pracy z rodziną lub innego specjalisty w dostosowanym do potrzeb obszarze.
- b) Możliwości skorzystania z indywidualnych konsultacji psychologicznych (od poniedziałku do piątku w godzinach 07.00-16.00).

Sposób organizacji Programu powoduje, że każda osoba może w dowolnym czasie rozpocząć udział w Programie i uczestniczyć w nim tak długo, jak będzie to potrzebne do wprowadzenia trwałych zmian wzorców i sposobów zachowań.

Spotkania w ramach Programu „Nowa Droga” odbywać się będą w siedzibie Działu Interwencji Kryzysowej PCPR w Myśliborzu (Regionalne Centrum Kryzysowe) przy ul. Spokojnej 13 w każdy pierwszy wtorek miesiąca, w godzinach 13.30 – 15.00.

Istnieje również możliwość udzielenia wsparcia telefonicznie pod **nr tel. 95 718 60 41**.

Indywidualne terminy konsultacji psychologicznych ustalane będą bezpośrednio z psychologiem, po wcześniejszym zgłoszeniu takiej potrzeby.

Osoba do kontaktu: Kajetan Kuszko, Kierownik Działu Interwencji Kryzysowej PCPR w Myśliborzu, tel. 95 7186041.

8. Zasady uczestnictwa w Programie:

- a) Osoby chcące wziąć udział w programie zobowiązują się do zachowania zgodnego z zasadami współżycia społecznego, w tym od powstrzymania się od zachowań związanych ze stosowaniem przemocy;
- b) Osoby chcące wziąć udział w programie wyrażają dobrowolną zgodę na zapoznanie się osoby prowadzącej Program ze swoją sytuacją – osobistą, rodzinną, prawną, materialną, mieszkaniową, zdrowotną – celem zdiagnozowania ich sytuacji życiowej.

9. Źródła finansowania.

Głównym źródłem finansowania realizacji programu będą środki własne znajdujące się w budżecie PCPR w Myśliborzu oraz pozyskane środki zewnętrzne.

10. Wskaźniki i oczekiwane rezultaty.

Wskaźnikami realizacji niniejszego programu jest:

- liczba osób uczestniczących w programie wspierającym „Nowa Droga”,
- liczba oddziaływań edukacyjnych,
- liczba osób objętych oddziaływaniami indywidualnymi.

Program „Nowa Droga” będzie ewaluowany przez cały okres jego realizacji. Ewentualne wnioski wynikające z ewaluacji stanowić będą podstawę do wprowadzenia zmian w programie.